

ОКРЕМИЙ СКРИПАЛЬ ГРАЄ САМОСТІЙНО – ОРКЕСТР ПОТРЕБУЄ ДИРИГЕНТА

Черчель В. Ю., Боденко Н. А., кандидати сільськогосподарських наук;

Клименко Л. О., науковий співробітник

Інститут сільського господарства степової зони НААН України

*Завжди вибирайте найбільш важкий шлях –
на ньому ви не зустрінете конкурентів*

Шарль де Голль

У наукових колах дискусія щодо ролі особистості в розвитку суспільства завжди на першому плані, але якщо в ході історичних макроформацій її вплив зменшується, то впродовж незначного відрізка часу значення людини неможливо недооцінити. У даному сенсі особливе місце посідають керівники країни, уряду, установ різного рівня акредитації. Політика задана можновладцями визначає розвиток економіки країни, її здатність забезпечити потреби пересічного громадянина та зростання рівня його жит-

тя. Але не слід забувати, що особливу роль у формуванні національного інноваційного клімату в Україні відіграють наукові заклади, тому їхня кадрова політика повинна бути найбільш зваженою та ефективною. Безперечно, призначення на посаду директора крупного науково-методичного центру Інституту зернового господарства УААН (зараз Державна установа Інститут сільського господарства степової зони НААН України) Анатолія Васильовича Черенкова з огляду на його організаторські здібності, вміння добре орієнтуватися в соціально-економічній ситуації, пов'язувати наукову діяльність з вирішенням нагальних проблем агропромислового комплексу, приймати конструктивні рішення, відстоювати власні життєві позиції, тісно співпрацювати з колегами і колективом однодумців було правильним рішенням з боку наукової громади, особливо в період катаклізмів на різних рівнях суспільного життя.

Черенков Анатолій Васильович народився 1 жовтня 1954 р. в с. Голенищево, Глазунівського району Орловської області в багатодітній родині хліборобів. Чудове місце російської глибинки центрально-чорноземної зони, рівновіддалене від міст Орел та Курськ, де всі з діда-прадіда звикли займатися сільським господарством, стало основним осередком формування у юнака особливого ставлення до землі. Він з дитинства добре знав її запах та як докласти праці і любові, щоб урожай був на ниві. Сільське життя зробило його вольовим, загартованим, здатним долати перешкоди і досягати поставленої мети. Приклад батьків та односельців надихнули його обрати професію тісно пов'язану із землею, але в мріях було заповітне бажання, щоб поля рясніли високими врожайми. Саме тому після закінчення школи у 1972 р. він вступає до Курського сільськогосподарського

інституту за спеціальністю "Агрономія". Ще в студентські роки проявилися неабиякі його організаторські здібності, уміння товаришувати, миттєво розв'язувати поставлені перед ним завдання, відстоювати власну точку зору, що можна сказати, в цілому – це найкращі задатки майбутнього керівника. У 1977 р. юнак з відзнакою закінчує вищий навчальний заклад, потому деякий час працює головним агрономом в колгоспі, з перервою на військову службу.

Значну роль в становленні подальшої долі Анатолія Васильовича відіграла завідувач кафедри агрохімії Курського сільськогосподарського інституту Клавдія Григорівна Бондарь. За її рекомендацією молода сім'я, а на той час юнак був вже одружений, вирушає до України з метою продовжити навчання на більш високому рівні.

У 1980 р. Анатолій Васильович вступає до аспірантури при Всесоюзному науководослідному інституті кукурудзи Науково-виробничого об'єднання "Дніпро" і в лабораторії агротехніки кормових культур під пильним керівництвом Анатолія Івановича Лівенського виконує низку наукових досліджень. Закінчує аспірантуру майбутній науковець у 1983 р. Оскільки він проводив свої дослідження в умовах Ерастівської дослідної станції, то після закінчення аспірантури виявив бажання продовжити працювати в цьому ж колективі. Через два роки на базі спеціалізованої вченої ради Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: "Приёмы агротехники люцерны на семена при беспокровных посевах в северной Степи УССР", а в 1989 р. отримав вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності "Рослинництво".

Тривалий час (з 1994 р. до 2001 р.) успішно працював директором однієї з найстаріших дослідних установ України – Ерастівської дослідної станції. Тут повною мірою розкрився його талант доброго господаря, вмілого керівника, вченого, людини, яка досконало знає як примножити і зміцнити матеріально-технічну базу ввіреного йому господарства. За часів його керування набуло високого розвитку свинарство, птахівництво, конярство, помітно зросло поголів'я великої рогатої худоби, підвищилися надої молока, а для поліпшення якісних показників стада з Голландії була завезена група високопродуктивних корів.

Уміння перейматися не тільки великими справами, але й не лишати поза увагою дріб'язкових, дослухатися до потреб односельців, надавати їм по можливості допомогу з резервів господарства склали йому велику повагу серед працівників дослідної станції. Особливо слід звернути увагу на те, що йому довелося керувати станцією на початку дев'яностих років, саме в період глибокої економічної кризи. Того часу мало прислухалися до науки і досвідчених практиків, але Анатолію Васильовичу вдалося зберегти матеріально-технічну базу господарства на належному рівні розвитку і отримувати, як для даного відрізка часу, високі економічні показники: працювали олійня, хлібопекарня, крупорушка, ремонтна та дерево-обробна майстерні, овочева бригада. До того ж велося будівництво житлового багато-квартирного будинку. Як результат – Ерастівська дослідна станція і нині є одним з головних підрозділів Інституту сільського господарства степової зони.

Поряд зі своєю основною роботою – керуванням виробничими процесами та науковими підрозділами в умовах дослідної станції – він знаходив час для підвищення власного наукового рівня, що дало плідні результати, а саме – написання докторської дисертації на тему: "Теоретическое обоснование и практические основы возделывания люцерны на семена и корм в северной Степи Украины". Захистив дисертацію Анатолій Васильович у 1999 р. за спеціальністю 06.01.09 "Рослинництво" на базі спеціалізованої наукової ради Інституту зернового господарства УААН. Цього ж року його обирають членом-кореспондентом Української академії аграрних наук зі спеціальності "Рослинництво" за підтримки з боку членів ака-демії Інституту та наукового консультанта Анатолія Олександровича Бабича.

Працьовитість, природні здібності, цілеспрямованість, прагнення до розширення наукового світогляду, високі ділові та професійні якості стали основою посадового росту Ана-толія Васильовича: аспірант, молодший, науковий, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії, спочатку директор дослідної станції, а потім заступник і директор відомого не тільки в Україні, але й за її межами інституту.

Наступним вирішальним кроком в долі Анатолія Васильовича було призначення на посаду заступника директора з наукової роботи Інституту зернового господарства Центру наукового забезпечення агропромислового комплексу Дніпропетровської області.

З переїздом до Дніпропетровська А. В. Черенкову довелося зробити певні корективи-ви в напрямках своєї діяльності. Якщо раніше його наукова робота була зосереджена на технології вирощування кормових культур, то в нових умовах довелося переорієнтуватись на озиму пшеницю і більше уваги приділяти не виробничим процесам, а науковим. Цей період його роботи охоплював 2001–2008 рр. і дав добрі результати – сформувалася чимала науко-ва школа. Так, на сьогоднішній день він підготував 12 кандидатів сільськогосподарських наук і 3 роботи знаходяться на розгляді в спеціалізованій вченій раді. Він – постійний член спеціалізованої вченої ради Д 08.353.01 при ДУ Інститут сільського господарства степової зони із захисту кандидатських і докторських дисертацій. Певний час був членом спеціалізованої вченої ради Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва. Неодноразово призначався головою державної екзаменаційної комісії у Дніпропетровському державному аграрному університеті (2004–2006 рр.) за фахом "Агрономія" – бакалавр. З 2001 р. і до теперішнього часу – голова екзаменаційної комісії в ДУ Інститут сільського господарства степової зони з прийому вступних в аспірантуру та кандидатських іспитів за спеціальністю 06.01.09 "Рослинництво"; 06.01.05 "Селекція рослин"; 06.01.01 "Землеробство"; 03.00.12 "Фізіологія рослин"; 06.01.11 "Фітопатологія"; 03.00.20 "Біотехнологія". За виховання молодого покоління вчених у червні 2007 р. рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки йому присвоєно вчене звання професора зі спеціальності "Рослинництво". Всі наукові кадри, які підготував А. В. Черенков, нині успішно працюють в мережі НААН України, опановуючи ази роботи з підготовки аспірантів і тим самим продовжуючи кращі традиції його школи.

Важливим етапом на життєвому шляху Анатолія Васильовича є призначення на посаду директора Державної установи Інститут сільського господарства степової зони НААН України. І знову на таку відповідальну посаду його призначають у важкі перехідні часи. Складність керування крупним науково-методичним центром посилюється наявністю мережі дослідних станцій, в кожній з яких до колективу входять не лише науковці, а й сільські працівники. Він, як член академії, для кращої координації ввірених йому підрозділів приймає активну участь в усіх важливих заходах академії аграрних наук щодо забезпечення наукового процесу, входить до Ради директорів наукових установ НААН. Під його пильним науковим керівництвом співробітники відділу технології вирощування зернових та зернобо-бових культур плідно працюють над розробкою енергозбережних та мінімізованих тех-нологій вирощування зернових культур у степовому, лісостеповому та поліському регіонах України. Їхні наукові напрацювання, зокрема, вдосконалення прийомів обробітку ґрунту, впровадження біологічних препаратів, макро- і мікродобрив, хімічних та біологічно-активних речовин, засобів захисту рослин від шкідників та хвороб забезпечують істотне підвищення валових зборів зерна, суттєве поліпшення якісних показників зернопродукції. Шляхом удосконалення технологічних комплексів та впровадження безпечних ресурсозбережних технологій спільно з вченими інших наукових установ НААН розроблено Національну програму "Зерно України" і, починаючи з 2011 р., вдалося значно збільшити врожайність зернових культур та отримати в Україні рекордні збори зерна на рівні 63 млн тонн. Сьогодні наш ювіляр є керівником і приймає активну участь у виконанні широких програм наукових досліджень: "Зернові культури", "Землеробство", "Захист рослин", "Родючість", "Охорона

і екологія ґрунтів", "Олійні культури", "Науково-методологічні основи та організаційні засади маркетингу інновацій та інноваційного провайдингу в АПВ".

Завдяки організації та безпосередній участі в основних наукових програмах нашого закладу А. В. Черенков має понад 300 наукових публікацій, у тому числі 4 монографії та 3 наукових видання в книгах, більше 130 наукових праць у провідних фахових виданнях, 3 авторських свідоцтва та 5 патентів на корисну модель. У 2014 р. згідно з рішенням Конкурсної комісії та Президії Національної академії аграрних наук України у складі наукового колективу А. В. Черенкову було присуджено Премію НААН України "За видатні досягнення в аграрній науці", а також "Почесну відзнаку НААН".

Стрімко біжить час, непомітно промайнули 34 роки напруженої наукової роботи. Про-те вони були сповнені життєвим змістом. Це формування колективу однодумців, підпорядкування практичної і наукової діяльності розв'язанню невідкладних проблем аграрного сектору та багато інших повсякденних справ керівника. А головне – колоситься на полях озима пшениця – стратегічна зернова культура нашої країни, зростає її врожайність і в цьому наочно можна бачити результати наукового доробку Анатолія Васильовича, його наукової школи та співробітників лабораторії технології вирощування озимих культур. Тож збулася колишня мрія юнака – зеленіють ниви і дають добрі врожаї зерна, тільки докладай любові та наукових знань.

Наш ювіляр користується заслуженим авторитетом не тільки серед вчених і працівників очолюваної ним установи і мережі її дослідних станцій. Його добре знають і поважають спеціалісти агропромислового комплексу області, працівники виконавчих і законодавчих державних органів, викладачі та студенти навчальних закладів, його ім'я широко відоме в науковому світі. Творча праця Анатолія Васильовича стала вагомим внеском у сільськогосподарську і біологічну науку, додала їй принципово нового теоретичного змісту та збагатила практичними результатами. Безперечний талант керівника, поєднаний з творчою активністю, енергійністю, прямолінійністю, неймовірним чуттям до новацій, помножений на життєву мудрість, – головні якості, які допомагають йому правильно орієнтуватися в складних ситуаціях і виходити зі скрутного становища більш загартованим та досвідченим. Багато вже зроблено, але залишається ще широкий простір для діяльності як науковця, так і керівника, адже шлях вченого – безмежний.

Колектив інституту щиро бажає шановному Анатолію Васильовичу не зупинятися на досягнутому, а розширювати коло своїх добрих справ, зичить йому міцного здоров'я, щастя, родинного тепла та довголіття.